LITERATURA

1. VATTIMO, G.: Heideggers Nihilismus: Nietzsche als Interpret Heideggers. In: Kunst und Technik. Gedächtnisschrift zum 100. Geburtstag von Martin Heidegger. Hrsg. von W. Biemel und F. W. v. Herrmann. Frankfurt/Main, V. Klostermann 1989.

NĚKOLIK POZNÁMEK O HEIDEGGEROVI

ROGER SCRUTON, Velká Británia

1. ‚Das Nichts nichtet' — v češtině (ale to není čeština) „Nic nicuje": paradigma nesmyslu podle logického positivisty A. J. Ayera. A ja mám tendenci s ním souhlasit. Jako mnoho anglických filozofů jsem přesvědčený, že u Heideggera se vyskytují intelektuální chyby, které velmi znesnadňují brát ho vážně. Například.

2. První chyba. Má tendenci dělat rozsáhlé metafyzické závěry ze skutečností vycházejících z etymologie a gramatiky. Říká například, že pravda znamená odhalování toho, co bylo pohřbeno v zapomnění. Jeho důkaz pro toto tvrzení — jeho jediný důkaz — je fakt, že řecké slovo αλεθεθ (pravda) je odvozeno (jak tvrdí Heidegger) z γθε (zapomínání). Někteří učenci o tom pochybují. V každém případě to nemění nic na skutečnosti, že ‚pravda' (v češtině) nemá nic společného s odhalováním, ale je to etymologicky stejné slovo jako např. právo — co znamená právo, zákon a spravedlnost. Toto pouze ukazuje, že etymologie nemá žádnou moc v metafyzice.

Totéž platí o gramatice. Heidegger říká, že moje původní postavení ve světě je pozicí vrženosti (‚Geworfenheit'). Toto nelze přeložit do angličtiny, poněvadž nemáme schopnost tvořit abstraktní substantiva, jako je tomu v němčině, přidáváním koncovky ‚heit' ke slovesu. Do češtiny to lze přeložit jenom jako vrženost, ‚býti vhozen'. Proč by měla existovat metafyzická podmínka — nebo dokonce fenomenologická podmínka — pro každé německé podstatné jméno? Není to kulturní imperialismus nejvyššího stupně? („Blond Bestie" v metafyzice.)

Podobně nemůžeme v angličtině rozlišit mezi ‚Dasein' a ‚Existenz', ani nerozlišujeme mezi bytím a existováním. Je tomu skutečně tak, že Bůh stvořil svět tak, že jej mohou chápat pouze Němci? Proč neříci, že celé toto hraní s gramatikou je pouze případem, který Wittgenstein nazval „očarování inteligence prostřednictvím jazyka"?

3. Druhá chyba. U Heideggera chybí argumenty. Má velký zájem o slova, ale některá důležitá slova se v jeho textech nikdy neobjevují — slova jako ‚tudíž', ‚z toho vyplývá, že . . .', ‚to znamená . . .' atd. Heidegger rovněž postrádá jakékoli intelektuální váhání. Slova ‚možná . . .', ‚jsem

toho názoru, že . . .', ‚Možná se mýlím, ale . . .', ‚předpokládejme, že . . .' atd. u něj rovněž naprosto chybí. Ale jsou to dobrá slova a já je doporučuji filozofům jako dobré cvičení jejich svědomí.

4. Třetí chyba. Heidegger nám nikdy opravdu neřekne, co právě dělá. Někdy tomu říká fenomenologie. Častěji tomu říká metafyzika. A v jednom nejasném eseji nám říká, že metafyzika je základem všeho, že je to půda, v níž jsou všechny myšlenky zakořeněny. Ale co míní pod pojmem ‚základ'? A jak odhalíme pravou metafyziku? Aneb neexistuje pravá metafyzika?

5. Čtvrtá chyba. Pseudo-mystický, pseudonáboženský jazyk. Mnoho lidí se domnívá, že přijdou blíže k Bohu, když Jej odějí do jazyka jako ‚jsoucnost', ‚bytí', ‚existence' a když se vyjadřují v tajemných zaklínadlech jako ‚nic nicuje' nebo ‚smrt se usmrcuje' atd. Jsem přesvědčen, že vytvářejí z jazyka idol, že tento idol kladou mezi sebe a Boha jako zrcadlo a v tomto zrcadle vidí pouze samých sebe. A co opravdu vidí? Úzkost, neautentičnost, nejistotu a smrt. Heidegger tvoří svého Boha z tohoto neradostného materiálu: a tento bůh je Heidegger sám.

6. Přesto však jsou v Heideggerově díle zajímavé věci: představy, ideje, dráždivé metafory. Je zde představa pádu, tak drahá každému křesťanovi, a nyní zahalená do moderního šatu jako idea neautentičnosti. Je zde idea *Dasein,* lidská podmínka jako druh putování. Je zde metafora ‚starosti', která vyjadřuje naši obecnou povinnost vůči světu a trest za naši neúplnost. Je zde volání po humanitních vědách a po vědění, které situuje člověka do jeho světa. A je zde mocné vzývání smrti jako měřítka našeho postavení a jako cíle, který musíme učinit svým vlastním.

Tyto myšlenky mají svůj původ u Husserla a jsou vyjádřené českým způsobem v Patočkově filozofii — především v jeho díle *Dvě studie o Masarykovi.* Podle mého názoru byste měli zahodit Heideggera a číst místo něho Patočku. Byla by to zajisté cesta, jak uctít člověka, s nímž bylo tak ostudným způsobem zacházeno na Karlově univerzitě v nedávné době.